

**memo aan de
gemeenteraad**

aan de gemeenteraad
dossiernummer
onderwerp Ontwikkelingen Jeugdbescherming

van het college van burgemeester en wethouders
datum 16 januari 2024

memo

De afgelopen maanden zijn er zowel op landelijk als regionaal niveau ontwikkelingen geweest in de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Met dit raadsmemo informeert het college de raad over:

1. Landelijk tarief en bekostiging jeugdbescherming en jeugdreclassering
2. Bovenregionale samenwerking in 2024
3. Regionale ontwikkelingen: Beëindigen product niet langer vrijblijvende hulpverlening

In Nederland zijn 12 jeugdbeschermingsregio's gevormd die uit één of meerdere jeugdhulpregio's bestaan. Onze regio ZuidWest bestaat naast Midden-Holland uit Holland Rijnland, Zuid Holland zuid en Haaglanden. Den Haag is als accounthouder aangewezen voor de regio ZuidWest voor de gecertificeerde instellingen die deze hulp leveren. De informatie onder punt 1 en 2 is bovenregionaal afgestemd, zodat de raden eenduidige worden geïnformeerd.

1. Landelijk akkoord tarieven jeugdbescherming en jeugdreclassering

De regio Midden-Holland heeft ingestemd met het landelijk akkoord voor de workloadverlaging van de jeugdbescherming¹ (en jeugdreclassering). Hiermee ontstaat weer perspectief voor de jeugdbescherming in onze regio en kunnen de Gecertificeerde Instellingen (GI's) vanuit een gezonde werkbelasting toewerken naar het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Eerst wordt de aanleiding van het landelijk akkoord geschetst om daarna in te gaan op de inhoud van het landelijk akkoord en de regionale besluitvorming. Daarna zal worden ingegaan op het plan van aanpak van de jeugdbeschermingsregio ZuidWest, zodat duidelijk is waarop in 2024 op bovenregionaal niveau de accenten liggen van de samenwerking met de Gecertificeerde Instellingen (GI's).

Aanleiding voor het landelijk akkoord

In de afgelopen jaren is de uitvoering van de jeugdbescherming onder grote druk komen te staan, onder meer door personeelstekorten, interne wachtlijsten en het gebrek aan tijdige en passende jeugdhulp. Hierdoor krijgen kinderen en gezinnen niet de goede zorg en is de caseload voor de jeugdbeschermers aanzienlijk toegenomen, wat ook tot een verhoogde uitstroom uit de jeugdbescherming en/of de sector heeft geleid. Er wordt dan ook al enige tijd gesproken van een crisis in de jeugdbescherming. Zoals ook bleek uit de publicatie van het rapport 'Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd' van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) in november 2019. De impact van de crisis is dermate dat de IGJ sinds september 2022 aangeeft niet meer te kunnen handhaven omdat de randvoorwaarden voor verlenen van kwalitatief goede jeugdbescherming niet zijn vervuld: een te hoge caseload, een ontoereikend aanbod van jeugdbescherming en jeugdhulp.

¹ In het vervolg wordt alleen over jeugdbescherming gesproken maar wordt ook jeugdreclassering bedoeld.

Het landelijk akkoord workloadverlaging

Het Rijk en de VNG hebben op 23 oktober jl. de handtekening gezet onder een set bestuurlijke afspraken en de “Handreiking Landelijk tarief jeugdbescherming en jeugdreclassering” (beide stukken zijn als bijlage bijgevoegd) om daarmee een caseloadverlaging mogelijk te maken.

Op die manier komt er voor de jeugdbeschermers voldoende tijd en ruimte beschikbaar om de meest kwetsbare kinderen die in hun ontwikkeling worden bedreigd, goed te beschermen en deze gezinnen te ondersteunen.

Rijk en gemeenten investeren daarvoor gezamenlijk structureel €60 miljoen per jaar en dragen daarvan elk de helft bij. De gemeenten dekken hun bijdrage door het budget dat zij in 2022 hebben uitgegeven aan jeugdbescherming en jeugdreclassering constant te houden. Doordat het aantal cliënten in de jeugdbescherming in 2023 daalt, ontstaat bij gelijkblijvende budgetten ruimte om het tarief te verhogen. Landelijk zal nauwgezet worden gemonitord of de volumedaling voldoende en bestendig is. In het geval dat de opbrengsten van de volumedaling onvoldoende zijn, dan kan dat een effect hebben op het meerjarig financieel kader voor de jeugdzorg dat is afgesproken in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028.

De bestaande zij-instroomregeling voor jeugdbeschermers is een succes en wordt daarom door het Rijk verhoogd en verlengd door daarvoor €5 miljoen extra vrij te maken in zowel 2024 als 2025, in totaal komt het budget voor zij-instromers uit op €10 miljoen in 2024 en €5 miljoen in 2025. Met deze regeling stimuleert het Rijk het aantrekken van zogenoemde ‘zij-instromers’ die met een intensief traject worden opgeleid tot SKJ-geregistreerde jeugdbeschermers. Ook de GI’s werkzaam in onze regio maken hiervan gebruik.

Voor de jeugdreclassering wordt nog aan onderbouwing van de caseload gewerkt². Omdat nu al duidelijk is dat de caseload voor jeugdreclassering stevig moet worden teruggebracht, is in het landelijk akkoord uitgegaan van de volgende tussenstand: de urennormen voor de jeugdreclasseringsmaatregelen, zoals die zijn genoemd in de VNG-brochure Tarieven 2014, zijn verhoogd met 20%.

Waardering van het akkoord met betrekking tot de landelijke tarieven

Het is van belang dat er weer perspectief ontstaat voor de sector die zich met de meest kwetsbare kinderen bezig houdt. Daarom wordt er ook groot belang aan gehecht de landelijke tarieven toe te passen in de regio Midden-Holland. De implementatie hiervan vindt momenteel plaats.

Financiële gevolgen

Afgelopen jaren hebben de colleges in de regio Midden-Holland ingestemd met een jaarlijkse incidentele financiële impuls ten behoeve van caseloadverlaging voor Jeugdbescherming West en de William Schrikker Stichting, van jaarlijks € 600.000, in lijn met de bovenregionale afstemming hierop. Met het landelijk tarief vervalt deze incidentele impuls, en is het nodig dat deze middelen op de lokale begroting beschikbaar blijven voor het dekken van het hogere landelijke tarief. Dit in lijn met de landelijke afspraken. Daarnaast wordt een deel van de kostenstijging teniet gedaan door de (al jaren) dalende trend van het aantal jeugdigen die gebruik maken van deze hulp.

Voor de risico-opslag en het ingroeipad geldt dat het effect minimaal is omdat William Schrikker en Leger des Heils een beperkt aandeel in de totale kosten van Midden Holland hebben.

Per saldo betekent dat naar verwachting de effecten van het hoger tarief budgetneutraal zijn ten opzichte van voorgaande jaren. Dat betekent wel dat het noodzakelijk is dat de incidentele middelen structureel beschikbaar worden gesteld. Voor de begroting van de gemeente Gouda betekent dit dat er een geschat bedrag van €170.000 opgenomen moet worden in de begroting van 2025 en verder. Dit wordt meegenomen in de kadernota 2025. Voor 2024 is er voldoende dekking. Er is een bedrag van €170.000 incidenteel opgenomen in de begroting.

² Voor de jeugdbescherming is er een onderbouwde urennorm vastgesteld via een KwaliteitsKader en PrestatieBeschrijvingen (KKPB), zie ook RIS316057).

2. Bovenregionale samenwerking

Achtergrond: Het plan van aanpak van de regio Zuidwest

Nadat het interbestuurlijk toezicht op de jeugdbeschermingsregio Zuidwest (met daarin de jeugdhulpregio's Haaglanden, Holland-Rijnland, Midden-Holland en Zuid-Holland-Zuid) in februari 2022 is opgeheven, is door de vier jeugdhulpregio's besloten om gezamenlijk verdere actie op dit dossier te blijven inzetten. Er is een plan van aanpak gemaakt, waarvan de hoofdlijnen hieronder zijn weergegeven.

Doorbraakaanpak

Belangrijk onderdeel was de verdere doorontwikkeling van de doorbraakaanpak waar men door steeds langs dezelfde processtappen makkelijk en onderbouwd maatwerk kan leveren aan de jeugdige/ouders. In alle vier de regio's is inmiddels een experttafel gerealiseerd waar jeugdbeschermers terecht kunnen met vastlopende casuïstiek. Signalen die door de doorbraakaanpak naar boven komen over het niet aansluiten van het aanbod op de behoefte van de jeugdige/ouders worden samengebracht.

Bovenregionale Samenwerking

Zowel ambtelijk, op directeuren en wethouders niveau is er regelmatig afstemming over relevante ontwikkelingen. Haaglanden, als accounthoudende regio, informeert de andere regio's over actuele landelijke ontwikkelingen, zowel op beleids-, directeuren als wethouderniveau. In 2023 zijn de tarieven en de indexatie geharmoniseerd. Inmiddels is er ook een bovenregionale controllersgroep die periodiek bij elkaar komt.

Samen optrekken in 2024 op bovenregionaal niveau

Naast het continueren van de punten zoals hiervoor aangegeven zal in 2024 extra inzet noodzakelijk zijn als gevolg van de caseloadverlaging.

Complexe scheidingen drukken erg op de caseload van de jeugdbeschermers. JB west start een inventarisatie van de eigen dossiers waarbij er wordt bekeken welk onderscheid gemaakt kan worden in bijvoorbeeld de doelgroep. Haaglanden verkent momenteel samen met JB west of er iets aan de grote instroom met betrekking tot complexe scheidingen gedaan kan worden. Met name zaken waarin strijd tussen ouders is maar de veiligheid van de jeugdige niet in het geding is. De ervaringen zullen worden gedeeld binnen de regio ZuidWest.

Met betrekking tot het Toekomstscenario is er regelmatige afstemming tussen de regio's op zowel ambtelijk als projectleiders niveau.

Tot slot: Het imago van de jeugdbescherming is in de buitenwereld niet al te positief. In oktober 2023 is een landelijke publiekscampagne gestart om het imago te verbeteren wat kan helpen bij het werven van nieuwe gekwalificeerde jeugdbeschermers in de huidige oververhitte arbeidsmarkt.

3. Regionale ontwikkelingen

De afgelopen maanden is er in onze regio veel aandacht van raden en inwoners geweest voor de zorgen rondom de kwaliteit van de uitvoering in de jeugdbeschermingsketen. Met name in de gemeenteraad van Gouda heeft dit via aparte raadsavonden veel aandacht gekregen, en er zijn diverse WOO-verzoeken ingediend.

Door de problemen in de jeugdbeschermingsketen en naar aanleiding van de hoge werkdruk hebben de GI's in oktober besloten om zich per direct terug te trekken als deelnemer van de jeugdbeschermingstafel en te stoppen met het aanbieden van de dienst 'Niet langer vrijblijvende hulpverlening' (NLVH). Het terugtrekken van de GI's uit het kader van de preventieve jeugdbescherming is in lijn met andere regio's, zoals regio Zuid Holland Zuid. NLVH betreft met name de casusregie na de jeugdbeschermingstafel, in afwachting van een onderzoek voor de Raad voor de Kinderbescherming. Deze casussen konden vanuit de lokale teams komen, maar ook vanuit het crisisinterventieteam of Veilig Thuis. Deze laatste casussen zijn niet altijd lokaal bekend.

Na overleg op bestuurlijk niveau is besloten om de overeenkomsten met de GI's voor deze dienst te beëindigen. Dit betekent dat deze taak bij de lokale teams terecht is gekomen. De GI's blijven wel hun taken uitvoeren op het gebied van consultatie en advies en hebben ook aangeboden actief bij te willen dragen aan kennisontwikkeling bij de lokale teams.

Concreet: de casusregie organiseren vanuit lokaal team.

Regievoering door het lokale team is in lijn met de ambities uit de hervormingsagenda Jeugd.

Hierin is het 'verstevigen' van de lokale teams als opgave opgenomen. In het project Samen Veilig Opgroeien werd daarom al gewerkt aan een beweging naar de voorkant, waarbij het sociaal lokaal team betrokken blijft bij de casus tot aan de situatie dat de rechter een uitspraak zou doen. Dit had echter nog best veel voeten in de aarde. Door het plotselinge besluit om te stoppen met NLVH, moesten de lokale teams de casusregie op deze complexe casuïstiek direct overnemen en is het project Samen Veilig Opgroeien in een stroomversnelling gekomen. Vanuit de regio wordt samen met de lokale teams, de GI's, de Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis gewerkt aan het borgen van de nieuwe wijze van samenwerking, het versterken van de deelname van de lokale teams aan de ketensamenwerking en aan kennisontwikkeling. Het project Samen Veilig Opgroeien wordt herijkt en geherprioriteerd op basis van de nieuwe situatie.